

Oświadczenie złożone przez senator Annę Górską w dniu 11 kwietnia 2024 r.

Oświadczenie skierowane do minister edukacji Barbary Nowackiej

Szanowna Pani Ministro!

W efekcie licznych spotkań i rozmów z osobami zaangażowanymi w proces rozwoju nauczania języka kaszubskiego w województwie pomorskim zwracam się z wnioskiem dotyczącym włączenia do nowej podstawy programowej nauczania języka kaszubskiego w klasach IV–VIII modułu VI, który znajdował się w podstawie przed wydaniem rozporządzenia zmieniającego podstawy programowe w roku 2017.

W wyniku zmian podstaw programowych w roku 2017 nauczanie języka kaszubskiego w klasach IV–VIII zostało pozbawione cennego czynnika kulturowego. Usunięto konieczność kształcenia historyczno-geograficznego, poznawania kultury i literatury kaszubskiej. W konsekwencji oderwało to naukę języka kaszubskiego na drugim etapie edukacyjnym od ważnego aspektu kulturowo-tożsamościowego, co ograniczyło atrakcyjność przedmiotu i sprowadziło jego nauczanie do nauczania stricte instrumentalnego. A przecież w procesie nauczania języka regionalnego niezbędne jest osadzenie owego nauczania w kontekście świadomości o potrzebach jego poznawania, warunkach funkcjonowania danej grupy etnicznej, jej kultury, geografii, historii i potrzeb. Bez tego modułu nie są organizowane potrzebne warsztaty i wyjścia w teren (wycieczki, wyjścia do muzeów) jako integralne składniki procesu edukacyjnego.

Ekspertki i eksperci przygotowujący raport „CENne praktyki” w tomie VIII raportu z 2018 r. poświęconym nauczaniu języka kaszubskiego sformułowali propozycję brzmienia modułu dla klas IV–VIII.

„VI. Znajomość i rozumienie elementarnych treści kulturowych, społeczno-historycznych i przyrodniczo-geograficznych związanych z Kaszubami i Pomorzem, umiejętność funkcjonowania we wspólnocie kaszubskiej i pomorskiej stosownie do roli społecznej ucznia (nabywane w czasie lekcji, wycieczek w środowisko lokalne i regionalne oraz warsztatów i projektów edukacyjnych):

1. perspektywa świata: Kaszuby jako region (geografia i przyroda regionu), miejscowości, gminy i powiaty na Kaszubach;
2. przestrzeń regionu: architektura regionu, obiekty zabytkowe i typowe dla kultury kaszubskiej i pomorskiej, w tym Muzeum-Park Etnograficzny we Wdzydzach Kiszewskich i/ lub Muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach i/ lub Muzeum Kultury Ludowej Pomorza w Swołowie;
3. geografia literacka: wsie, miasta, gminy, powiaty, region w legendach i innych tekstach literackich i kulturowych, w tym Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie;
4. symbole Kaszub (godło, hymn, barwy, stolice, w tym: Gdańsk z Katedrą Oliwską lub/ i Słupsk z Zamkiem Książąt Pomorskich);
5. świat kaszubski, społeczność i ludzie w literaturze;
6. rok obrzędowy na Kaszubach;
7. obrzędowość rodzinna i wspólnotowa (np. pusta noc, „ścianianie kani”, pobożność maryjna, taniec feretronów, pielgrzymki, święta kaszubskie, zjazdy Kaszubów, Dzień Jedności Kaszubów);
8. wartości w kaszubskiej literaturze: (np. mądrość, przyjaźń, rozumność, odpowiedzialność, braterstwo, zaangażowanie, miłość);
9. skarby Kaszub w literaturze (np. język, ojczyzna, przyroda);
10. znaczące postaci i fakty historyczne wpisane w literaturę i kulturę kaszubską;
11. morze i ziemia w literaturze i innych tekstach kultury;
12. praca i ludzie związani z morzem i z uprawą ziemi, leśnictwem, wodami lądowymi;
13. sztuka ludowa i rzemiosło użytkowe (np. ceramika, rzeźba, instrumenty muzyczne, plecionkarstwo, bursztyniarstwo, rogarstwo);
14. haft kaszubski i regionalny: projektowanie, szkoły haftu, hafty czepcowe, klasztorne, wielokulturowe pochodzenia elementów haftu kaszubskiego;
15. gry, zabawy, rozrywka: sztuki plastyczne, śpiew i muzyka, teatr, literatura rozrywkowa;
16. edukacja międzykulturowa: subregiony pomorskie (Kaszuby, Kociewie, Bory Tucholskie, Żuławy, Powiśle, Kosznejderia), grupy ludnościowe etniczno-regionalne oraz mniejszości narodowe i etniczne na Pomorzu, różnicowanie kulturowe i religijne;
17. strój kaszubski i stroje grup regionalnych Pomorza i mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących Kaszuby i Pomorze;

18. kuchnia i tradycje kulinarne (kuchnia codzienna, świąteczna, kuchnia kaszubska jako część kuchni krajów Morza Bałtyckiego, kuchni polskiej, europejskiej, kuchnia gdańska);

19. wycieczki edukacyjne w miejsca ważne ze względu na kulturę i historię kaszubską.

Ponadto – w zakresie odbywania wycieczek, warsztatów i projektów edukacyjnych oraz środowiskowych kontaktów z użytkownikami języka kaszubskiego – uczeń:

a. zna ważne dla języka i kultury kaszubskiej lokalne i regionalne miejsca i obiekty, w tym lokalne i regionalne skanseny, muzea, izby pamięci i izby regionalne (do wyboru w zależności od usytuowania), inne ważne placówki i instytucje, a także osoby związane z językiem i/ lub kulturą kaszubską;

b. umie posługiwać się prostymi kartami pracy w trakcie aktywnego poznawania miejsc, obiektów i w trakcie środowiskowych kontaktów z użytkownikami”.

Zapis ten mógłby zostać uwzględniony w nowej podstawie programowej w całości.

Z pełnym raportem można zapoznać się na stronie: https://www.pcen.gda.pl/files/userfiles/wp-content/uploads/2019/01/CENne_Edukacja_kaszubska_on_Line.pdf.

Anna Górską
senatorka RP